

У спеціалізовану вчену раду Д 26.053.03
в Національному педагогічному
університеті імені М. П. Драгоманова

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертацію Ворожбит Алли Володимирівни
«Використання веб-орієнтованих технологій у навчанні інформатики в закладах
загальної середньої освіти»,
представлену на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук
зі спеціальності 13.00.02 – теорія та методика навчання (інформатика)

Навіть чверть сторіччя тому використання веб-орієнтованих технологій у навчанні інформатики важко було б назвати чимось відносно новим – так само, як й інші клієнт-серверні технології, вони мають давню успішну історію освітніх застосувань. Тому тим цікавіше, що саме нового привнесла дана робота у теорію та методику навчання інформатики.

Дисертація розпочинається із SWOT-аналізу проблеми використання веб-орієнтованих технологій, із якого стає зрозумілим, що у даному дослідженні мова йде не про використання веб-технологій у навчанні, а *веб-орієнтовані технології навчання як різновид педагогічних технологій*. Саме це є першою родзинкою даного дослідження, що значною мірою зумовлює його новизну та актуальність.

Основою цієї педагогічної технології є персональне навчальне середовище, яке складається із суб'єктів навчання та швидкозмінних технічних засобів навчання. Веб-технології у такому середовищі виступають тим універсальним клеєм, що забезпечує його функціонування на основі поєднання їх стабільних та мобільних складників. Саме використання веб-орієнтованих технологій надає персональному навчальному середовищу властивості мобільності та інваріантності щодо програмних та апаратних засобів ІКТ. Тому

другою родзинкою даного дослідження є його фундаментальність, що забезпечує тривалий термін наукової новизни та практичного значення результатів дослідження.

Для цієї дисертації, так само й для інших робіт з теорії та методики навчання інформатики, характерним є розгляд складників технологій у багатьох аспектах – як засобів навчання, як об'єкту вивчення, як засобу професійного спрямування. Тому дисертант – сам успішний вчитель інформатики – особливу увагу звертає на зв'язок «гімназія – ліцей – робота в ІТ-галузі», реалізація якого пропонується в умовах профільного навчання через відповідну систему спецкурсів.

Одним із них є авторський веб-орієнтований навчальний курс «Основи верстки та веб-програмування», на прикладі якого показано реалізація всіх компонентів розробленої методики. Визначальним, на наш погляд, є те, що у межах одного курсу природно об'єднуються класичні технології програмування – об'єктно-орієнтоване, подіє-орієнтоване та візуальне: особливо яскраво це проявляється у сьомій та десятій темах курсу.

Загальний огляд дослідження надає можливість стверджувати, що у його ході дисертантом було у цілому розв'язано поставлені завдання та одержано нові наукові результати. В основному тексті дисертації та додатках до неї відображено хід, зміст, опрацювання і наслідки проведеного дослідження, наведено висновки за більшістю із розв'язаних завдань. Достовірність та обґрунтованість висновків забезпечується методологічною обґрунтованістю методик дослідження та їх адекватність досліджуваним аспектам проблеми, опорою на досягнення сучасної теорії та методики навчання інформатики, дидактики, педагогічної психології, позитивними результатами експериментальної роботи.

Наукова новизна результатів дослідження полягає насамперед у розробці складників веб-орієнтованої методичної системи навчання інформатики учнів старших класів закладів загальної середньої освіти.

Практичне значення результатів дослідження полягає у їх готовності до

використання у навчанні інформатики в профільній школі, а також розробці веб-орієнтованого навчального курсу «Основи верстки та веб-програмування».

Матеріали дослідження можуть бути використані безпосередньо у практичній діяльності вчителя інформатики у школі та закладі професійної освіти, а також у процесі методичної підготовки вчителів інформатики.

За матеріалами дослідження опубліковано достатню кількість робіт, серед яких необхідна кількість статей у провідних наукових фахових виданнях, затверджених МОН України, та виданнях, включених до міжнародних наукометричних баз, у яких викладено ключові положення дисертації.

У цілому автореферат дисертації відображає її основні положення, а текст дисертації структурований згідно рекомендацій МОН України; обсяг основного тексту знаходиться у необхідних межах. Хід та результати дисертаційного дослідження обговорювалися на значній кількості заходів різного рівня, що надає можливість зробити висновок про достатній рівень її апробації.

Стосовно подання результатів дослідження є ряд зауважень та побажань:

1. Стаття «Experience Implementing E-Learning Environment at School» була опублікована у «Imperial Journal of Interdisciplinary Research», відомому як «хижацьке» видання, що не відноситься до наукових. Така публікація скоріше підриває репутацію дослідника, ніж збагачує її, тим більше жодної потреби у ній немає – стаття «Передумови впровадження системи MOODLE в Технічному ліцеї» опублікована у авторитетному науковому виданні «Інформаційні технології і засоби навчання», що індексується Web of Science. Те саме стосується публікацій у «сміттєвих» конференціях типу «Сучасні тенденції розвитку освіти і науки в інтердисциплінарному контексті» та «Фундаментальні та прикладні дослідження: сучасні науково-практичні рішення і підходи», які дискредитують саму ідею наукової конференції як заходу, на якому науковці презентують результати досліджень та обговорюють їх. Виключення вказаних публікацій із загального переліку публікацій дисертанта не вплине на необхідні кількісні показники оприлюднення результатів дослідження, натомість – суттєво підвищить якісні.

2. Назва дисертації «Використання веб-орієнтованих технологій у навчанні інформатики в закладах загальної середньої освіти» не узгоджена із предметом дослідження, визначеним як «компоненти (цілі, зміст, засоби, методи, форми організації) веб-орієнтованої методичної системи навчання інформатики учнів старших класів закладів загальної середньої освіти». Для поточної назви дисертації предметом дослідження є скоріше «методичні основи використання веб-орієнтованих технологій у навчанні інформатики в закладах загальної середньої освіти», а для поточного предмету дослідження більш адекватною є назва «Веб-орієнтована методична система навчання інформатики учнів старших класів закладів загальної середньої освіти». Науковий апарат дослідження та текст дисертації (особливо перший розділ) справляють враження, що робота розпочинала виконуватись за однією науковою спеціальністю (13.00.10), а завершувалась – за іншою (13.00.02).

3. Загальні висновки, які не узгоджуються із завданнями ані змістово, ані кількісно, потребують суттєвого вдосконалення. Результати розв'язання першого завдання дослідження в авторефераті не відображені взагалі.

4. Авторська модель структури веб-орієнтованого інформаційно-освітнього середовища закладу освіти не відповідає авторському ж трактуванню такого середовища через відсутність системнотвірного складника – власне учасників освітнього процесу: вчителів, учнів та їх батьків.

5. Така складова другого завдання, як теоретичне обґрунтування сутності базових понять дослідження, розв'язана не повністю. Так, у тексті дисертації:

а) відсутнє трактування поняття «веб-орієнтоване навчальне середовище закладу загальної середньої освіти»;

б) поняття «веб-орієнтована методична система навчання» є нечітким через нерозрізнення автором понять «веб-технології» та «веб-орієнтовані технології» (така плутанина характерна для всього тексту роботи);

в) поняття «веб-орієнтований навчальний курс» визначається як «електронний навчальний курс, що містить навчальні матеріали, створені за допомогою веб-технологій, і призначенням якого є забезпечення досягнення

дидактичних цілей» – з такого визначення може скластись враження, що використання веб-технологій у процесі роботи із таким курсом не є обов'язковим, і до того ж можна створити навчальний курс, не спрямований на досягнення цілей навчання.

6. Підтвердження гіпотези дослідження у її поточному формулюванні передбачає перевірку того, що:

а) проектування веб-орієнтованих навчальних курсів з інформатики, інших навчальних предметів та їх створення на науково-педагогічних засадах і сучасних інформаційних технологіях надасть можливість узагальнити і систематизувати використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчальному процесі закладу загальної середньої освіти;

б) проектування веб-орієнтованих навчальних курсів з інформатики, інших навчальних предметів та їх створення на науково-педагогічних засадах і сучасних інформаційних технологіях надасть можливість підвищити рівень професійної підготовки вчителів.

Така гіпотеза не відповідає завданню «експериментально перевірити ефективність використання основних компонентів пропонованої веб-орієнтованої методичної системи навчання інформатики учнів старших класів закладів загальної середньої освіти». Незважаючи на те, що у науковій новизні результатів дослідження наголошується на експериментальній перевірці окремо вказаних компонентів методичної системи, у третьому розділі дисертації ефективність системи визначається без конкретизації внеску кожного з її компонентів, а висновок взагалі робиться про те, що використання веб-орієнтованих технологій у навчанні інформатики в закладах загальної середньої освіти сприятиме глибокому і осмисленому засвоєнню учнями навчального матеріалу.

Ця невідповідність (планували підвищити рівень професійної підготовки вчителів, а отримали підвищення рівня навчальних досягнень учнів), інші протиріччя, наявність фрагментів тексту в публіцистичному, а не науковому стилі, численні помилки у тексті та інше вказують на недостатню увагу

наукового керівника та дисертанта до подання результатів дослідження. І хоча це цілком відповідає загальній тенденції зниження якості дисертаційних досліджень, дуже прикро, що вона торкнулась цього дослідження: тут отримані гарні наукові результати, але представити їх можна (і потрібно) було б краще.

Комплексний аналіз дисертації, автореферату і публікацій здобувача надає можливість зробити висновок, що дисертація «Використання веб-орієнтованих технологій у навчанні інформатики в закладах загальної середньої освіти» є актуальним, самостійним і завершеним дослідженням, в якому отримані нові науково обґрунтовані теоретичні та практичні результати, спрямовані на розв'язання актуальної проблеми теорії та методики навчання інформатики. Дисертація виконана згідно чинних вимог ДАК МОН України до кандидатських дисертацій відповідно до профілю спеціалізованої вченої ради Д 26.053.03 в Національному педагогічному університеті імені М. П. Драгоманова, відповідає вимогам пп. 9, 11-14 «Порядку присудження наукових ступенів», а її автор Алла Володимирівна Ворожбит заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.02 – теорія та методика навчання (інформатика).

Офіційний опонент –

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри інформатики та
прикладної математики Криворізького
державного педагогічного університету

